

VZPOSTAVLJANJE OMREŽJA NATURA 2000

ESTABLISHMENT OF THE NATURA 2000 NETWORK

Matej PETKOVŠEK

Strokovni članek

Prejeto/Received: 15. 7. 2015

Sprejeto/Accepted: 30. 9. 2015

Ključne besede: določitev omrežja Natura 2000, Direktiva o pticah, Direktiva o habitatih, biogeografski seminar, Standardni obrazec Natura 2000

Key words: designation of the Natura 2000 network, Birds Directive, Habitats Directive, biogeographic seminar, Natura 2000 Standard data form

IZVLEČEK

Povečana naravovarstvena zavest ljudi v drugi polovici 20. stoletja je sprožila naravovarstvena gibanja in ustanavljanje mednarodnih naravovarstvenih organizacij. Sprejete so bile mednarodne konvencije, namenjene ohranjanju biotske raznovrstnosti. Za uresničevanje ciljev teh konvencij je Evropska unija sprejela Direktivo o pticah in Direktivo o habitatih. Članek opisuje določitev omrežja Natura 2000 na podlagi obeh evropskih direktiv. Podrobno je opisan postopek določitve območij Natura 2000 v Sloveniji, vključno z biogeografskimi seminarji. Zbrani so podatki o spremembah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), ki zadevajo število in površino območij Natura 2000 ter število kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov v območjih.

ABSTRACT

The increased nature conservation awareness in the second half of the 20th century initiated nature conservation movements and founding of international nature conservation organizations. Various international conventions were adopted, aimed at biodiversity conservation. In order to achieve these objectives, the EU adopted the Birds and Habitats Directives. The article describes the designation of Natura 2000 network on the basis of both European directives. The procedure of designating the Natura 2000 sites in Slovenia, including biogeographic seminars, is described in detail. The data on changes in the Decree on special protection areas (Natura 2000 sites) that concern the number and surface area of Natura 2000 sites as well as the number of qualifying species and habitat types within the sites are gathered herewith.

1. UVOD

V drugi polovici 20. stoletja se je po svetu povečalo zavedanje o okoljskih ter posledično tudi naravovarstvenih problemih. Ustanovljene so bile mednarodne organizacije (IUCN, WWF), ki so se začele ukvarjati z varstvom okolja in ohranjanjem narave. Organiziranih je bilo več medijsko dobro podprtih mednarodnih konferenc. Ključni premiki so se zgodili na dveh svetovnih vrhovih: Konferenci Združenih narodov o človekovem okolju v Stockholmu leta 1972 ter Konferenci o okolju in razvoju v Rio de Janeiru leta 1992. Leta 1963 je IUCN

pripravila rdeče sezname, ki so vplivali na širjenje spoznanja o ogroženosti vrst in njihovih habitatov. To je vplivalo na povečanje števila zavarovanih območij, ki so bila ustanovljena v drugi polovici 20. stoletja (Dudley 2008). Kot odgovor na uničevanje mokrišč in posledično upadanja števila ptic je bila leta 1971 podpisana Ramsarska konvencija, s katero je bila uvedena prva mednarodna mreža zavarovanih območij.

Svet Evrope je leta 1976 sprejel koncept biogenetskih rezervatov, prve evropske mreže naravnih rezervatov. Cilj biogenetskih rezervatov je varstvo določenih habitatov ali celotnih ekosistemov, ki bi prispevali k ohranitvi ekološkega ravnovesja in reprezentativnih naravnih površin v Evropi (Hinterstoisser 2010). Leta 2012 je bilo v dvaindvajsetih evropskih državah 344 biogenetskih rezervatov, od katerih je bil zadnji ustanovljen leta 1998 (Evans 2012).

Leta 1979 je bila sprejeta Bernska konvencija o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov. Njen cilj je celostno varstvo rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov, vendar pa ne predvideva mreže zavarovanih območij. Konvencija je pomemben temelj za strožje in bolj obvezujoče predpise na ravni Evropske unije (EU)¹ (Evans 2012, Specht 2010).

2. EVROPSKI DIREKTIVI ZA VARSTVO VRST IN NJIHOVIH HABITATOV

V EU so bila okoljska vprašanja sprva osredotočena na nadzor onesnaževanja. Kljub temu pa je že prvi akcijski načrt za okolje leta 1973 opredelil možne dejavnike za pripravo ukrepov varstva ptic selivk (European Communities 1973). Na pobudo nevladnih organizacij je Evropski parlament leta 1976 objavil predlog direktive z ukrepi za varovanje prostoživečih, zlasti selitvenih vrst ptic. Leta 1979 je bila sprejeta Direktiva Sveta z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (79/409/EGS), kratko imenovana Direktiva o pticah, ki državam članicam nalaga, da poleg območij, pomembnih za migratorne vrste ptic, določijo posebna območja varstva (Special Protection Area - SPA) tudi za redke in ogrožene vrste, navedene v prilogi I Direktive o pticah. Kljub temu da EU do leta 1987 ni imela formalnih pristojnosti za okoljska vprašanja posameznih držav, se je devet takratnih članic strinjalo, da je ohranjanje ptic odgovornost posamezne države, zahteva pa čezmejno usklajeno delovanje (Evans 2012).

EU je Bernsko konvencijo ratificirala leta 1982. Leta 1987 je bil sprejet enoten evropski pravni akt, ki je omogočil Evropski komisiji tudi formalen vpliv na okoljsko politiko posameznih držav članic. Po pritiskih nevladnih organizacij in nekaterih držav članic je Evropska komisija leta 1988 objavila predlog direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, ki bi omogočila uresničevanje Bernske konvencije. Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih

¹ Kot EU je v tem članku mišljena obstoječa oblika Evropske unije z vsemi njenimi predhodnimi oblikami vred.

vrst, danes znana kot Direktiva o habitatih, je bila sprejeta leta 1992 in vključuje ukrepe za strogo varovanje vrst, navedenih v prilogi IV, ter zahteva določitev posebnih ohranitvenih območij (Site of Community Importance - SCI) za habitate in vrste, ki so pomembni za Skupnost (navedeni v prilogah I in II). Območja, določena po Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih, skupaj tvorijo omrežje Natura 2000, ki je v svetovnem merilu največje omrežje območij, namenjenih ohranjanju biotske raznovrstnosti (Evans 2012).

2.1 DOLOČITEV OMREŽJA NATURA 2000 V EU IN BIOGEOGRAFSKI SEMINAR

V skladu z Direktivo o habitatih in Direktivo o pticah se območja Natura 2000 določajo le na podlagi strokovnih podatkov o vrstah in habitatnih tipih. Morebitni ekonomski in socialni razlogi se pri določanju območij ne smejo upoštevati, kar potrjuje tudi sodna praksa Sodišča EU (European Communities 2006, Skoberne 2010). Poleg tega je izhodišče Komisije, da se območja določajo na podlagi obstoječih podatkov in znanju, tudi če to ni popolno (Skoberne 2003). Določitev omrežja Natura 2000 poteka po dveh različnih postopkih glede na tip območja, ki se vključuje v omrežje.

Postopek določitve območij po Direktivi o pticah je enostavnejši in v veliki meri prepuščen posamezni državi članici. Po sprejetju Direktive o pticah niso bila določena skupna merila za določitev območij. Nekatere države so uporabila merila, ki temeljijo na Ramsarski konvenciji, večina pa upošteva t.i. ornitološko pomembna območja (IBA), ki jih določi BirdLife v sodelovanju z nacionalnimi partnerji (Paavola 2004). Čeprav države članice samostojno izbirajo kriterije za določitev območij, jih morajo izbrati in uporabiti tako, da omogočajo izbiro tako po številu kot obsegu najprimernejših območij za preživetje in razmnoževanje vrst ptic, navedenih v prilogi I Direktive o pticah (Paap in Tóth 2007). Ko država članica določi seznam območij in ga pošlje Evropski komisiji, so območja vključena v omrežje Natura 2000. Ustreznost določitve se preverja v predsodnih in sodnih postopkih, pri čemer Evropska komisija pogosto kot referenčno vrednost vzame prav ornitološko pomembna območja.

Določitev območij po Direktivi o habitatih je v primerjavi z določitvijo območij po Direktivi o pticah bolj kompleksna. Območja so lahko določena le za habitatne tipe iz priloge I in vrste iz priloge II Direktive o habitatih. Zato morajo države pred začetkom postopka predlagati spremembe in dopolnitve priloge I in II Direktive o habitatih (Papp in Tóth 2007). Posamezna država pošlje Evropski komisiji seznam predlaganih območij, ki so pomembna za Skupnost (Direktiva 1992). Evropska komisija je na podlagi 4. člena Direktive o habitatih skupaj z Evropskim tematskim centrom za biotsko raznovrstnost (ETC/BD) razvila koncept t.i. biogeografskih seminarjev. Njihov prvotni namen je bil iz obsežnih seznamov območij, ki bi jih predlagale posamezne države članice, izbrati tista, ki so pomembna za Skupnost (Papp in Tóth 2007). Ker pa se je v praksi izkazalo, da so predlagani sezname območij posameznih držav članic nepopolni, se je biogeografski seminar spremenil v proces, kjer se preuči podani predlog ter ugotovi vrzeli v predlagani mreži. Gre za pogajanje o zadostni vključenosti vrst

in habitatnih tipov v omrežje Natura 2000. Ustreznost predloga se preuči po posameznih biogeografskih regijah, upoštevajo pa se merila iz priloge III Direktive o habitatih. Za vsako vrsto in habitatni tip je treba ugotoviti, ali je država članica opredelila dovolj območij, ki so dovolj velika in zajemajo bistvena območja, pomembna za življenje določene vrste (prehranjevanje, razmnoževanje, zatočišča, selitve ipd.). Leta 1997 so uvedli tudi t.i. »20-60% smernice«, ki naj bi pomagale usmerjati razpravo na biogeografskih seminarjih. Nikoli ni bilo mišljeno, da te smernice določijo odstotek populacije vrste ali območje habitatnega tipa, ki ga je treba vključiti v omrežje Natura 2000, kot je bilo to pogosto napačno razumljeno predvsem s strani nevladnih organizacij. Služile so predvsem kot izhodišče za razpravo. Če je bila vrsta/habitatni tip vključena v omrežje Natura 2000 nad 60 %, je načeloma to veljalo za zadostno, če pod 20 %, pa pomanjkljivo. Izjeme se obravnavajo individualno (Evans 2012, Paavola 2004, Skoberne 2008).

Na biogeografskih seminarjih so navzoči predstavniki Evropske komisije, ETC/BD, predstavniki države članice (navadno ministrstva za okolje in/ali institucije, pristojne za ohranjanje narave), predstavniki nevladnih organizacij ter največkrat tudi posamezni strokovnjaki za vrste in habitatne tipe, ki jih povabi Evropska komisija in so neodvisni od nacionalnih organov (Evans 2012). Kot opazovalci sodelujejo tudi lastniki in uporabniki zemljišč, ki jih določi evropska organizacija lastnikov zemljišč (European Landowners' Organization) (Rauschmayer in sod. 2009). Pred letom 2004 so bili kot opazovalci na biogeografske seminarje vabljeni tudi predstavniki držav, ki so se pogajale za vstop v EU, saj se je pričakovalo, da bodo te države imele pripravljen seznam območij, določenih po Direktivi o habitatih na dan vstopa v EU.

Ključno vprašanje na biogeografskem seminarju je, kdaj je vključenost vrste ali habitatnega tipa v omrežje Natura 2000 zadostna, da so izpolnjene obveznosti iz Direktive o habitatih. Za zelo redke habitate ali vrste, ki so endemične na majhnem območju, je v omrežje treba vključiti vsa znana območja. Pri redkih a širše razširjenih vrstah in habitatih pa potrebni delež vključenosti ni jasno določen. Zato je Evropska komisija v sodelovanju s Habitatnim odborom (odbor predstavnikov držav članic, ustanovljenih za pomoč Komisiji pri uresničevanju Direktive o habitatih) pripravila dodatna navodila, ki se upoštevajo med razpravo na biogeografskem seminarju:

- geografska razporeditev območij, ki jih predloži država članica, se primerja z znano razširjenostjo vrste oz. območja habitatnega tipa;
- primerjava v omrežje vključenih ekoloških in genetskih variacij habitatov ali vrst z vsemi znanimi variacijami;
- presoja trendov razširjenosti in številčnosti habitatov ali vrst v povezavi z naravnimi in antropogenimi dejavniki (EC 1997).

Za vsak seminar ETC/BD pripravi vrsto dokumentov, ki vključujejo karte območij za vsak habitatni tip in vsako vrsto ter predhodne analize po navodilih iz leta 1997.

Vključenost vrst in habitatnih tipov v omrežje Natura 2000 se ocenjuje po posameznih biogeografskih regijah. Vsaka vrsta oz. habitatni tip se oceni z eno izmed naslednjih ocen:

- SUF (Sufficient) - zadostna pokritost vrste oz. habitatnega tipa (SUF CD - zahteva le manjše popravke podatkov),
- IN MIN (Insufficient Minor) - manjša nezadostnost, ki jo je mogoče popraviti z vključitvijo vrste oz. habitatnega tipa v že obstoječa območja,
- IN MOD (Insufficient Moderate) - delna nezadostnost, kjer je treba razglasiti vsaj eno novo območje,
- IN MAJOR (Insufficient Major) – večja nezadostnost, kadar ni predlaganih območij za vrsto oz. habitatni tip ali pa so ta zelo pomanjkljiva,
- SCI RES (Scientific Reserve) – znanstveni pridržek, ko je ugotovljeno, da so za določitev območij potrebne dodatne raziskave,
- G (Geographical) – slaba geografska pokritost (uporablja se večinoma s kategorijo IN MOD),
- CD (Correction of Data) – podatki morajo biti popravljene, dopolnjeni ali izbrisani (uporablja se v kombinaciji z drugimi ocenami),
- ? (Scientific reserve on the reference list) – preveriti, ali se vrsta ali habitatni tip pojavlja v biogeografski regiji in jo / ga dodati na / izbrisati iz referenčne liste (Zagmajster 2005).

Kriteriji za ocenjevanje upoštevajo redkost, geografsko porazdelitev in ogroženost rastlin, živali in habitatnih tipov. Samo vrste in habitatni tipi z oceno SUF imajo ustrezno določeno ekološko mrežo v biogeografski regiji določene države članice. Za vse druge vrste in habitatne tipe Evropska komisija naloži državi članici dodatne obveznosti. Med najpogostejšimi so:

- določitev novih območij,
- razširitev obstoječih območij,
- vključitev posameznih vrst ali/in habitatnih tipov v obstoječa območja.

Sklepi, sprejeti na biogeografskem seminarju, so za državo članico obvezujoči. Zaradi postopnega in nepopolnega določanja in dopolnjevanja omrežja Natura 2000 se biogeografski seminarji ponavljajo, proti več državam članicam pa so zaradi počasnega oz. neustreznega določanja omrežja sproženi predsodni ali sodni postopki.

Ko Evropska komisija potrdi območja, določena po Direktivi o habitatih, le-ta postanejo del omrežja Natura 2000, države članice pa imajo šest let časa, da za ta območja določijo ukrepe za upravljanje in obnovo območij in s tem zagotovijo ugodno stanje ohranjenosti kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov.

Evropska komisija prikazuje zadostno vključenost vrst in habitatnih tipov v omrežje Natura 2000 s t.i. Natura-barometrom, ki povzema vrednosti indikatorjev zadostnosti (Sufficiency Index). Pri izračunu indikatorja zadostnosti se upošteva število vseh vrst in habitatnih tipov, ki so na referenčni listi posamezne biogeografske regije države članice, ter število zadostno vključenih vrst in habitatnih tipov. Kot ponder se upošteva velikost biogeografske regije v

državi, saj je za večjo regijo težje predlagati dovolj območij kot za manjšo. Indikator zadostnosti se izračuna po naslednji formuli,

$$\text{SUFF}_{\text{MS}} = \text{SUM}(i=1 \text{ to } i=n) ((\text{hab}_i / \text{HAB}_i + \text{sp}_i / \text{SP}_i) / 2) (\text{Area}(\text{B}_i) / \text{Area}(\text{MS}))$$

pri čemer je SUFF_{MS} = vsota indeksov zadostne vključenosti vrst in habitatnih tipov v državi članici, n = število biogeografskih regij v državi članici, hab_i = število habitatnih tipov iz priloge I zadostno vključenih v omrežje Natura 2000 v biogeografski regiji, HAB_i = število vseh habitatnih tipov na referenčni listi biogeografske regije (i) države, sp_i = število vrst iz priloge II zadostno vključenih v omrežje Natura 2000 v biogeografski regiji (i), SP_i = število vseh vrst iz priloge II na referenčni listi biogeografske regije (i) države, $\text{Area}(\text{B}_i)$ = površina biogeografske regije (i) znotraj države članice v km², $\text{Area}(\text{MS})$ = površina države članice v km². Evropska okoljska agencija (EEA) je to informacijo vključila med indikatorje spremljanja kakovosti okolja (indikator CSI 008) (EEA 2009).

2.2 STANDARDNI OBRAZEC NATURA 2000

Ob določitvi območij po Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih se podrobnejši podatki o posameznem območju vpišejo v t.i. Standardni obrazec Natura 2000 (Natura 2000 Standard Data Form - SDF). Obrazec vsebuje bistvene informacije o območju (koda, ime, geografski podatki, datum določitve), kvalifikacijskih vrstah in habitatnih tipih, grožnjah in pritiskih ter ukrepah za upravljanje območja. Priloga SDF je tudi grafični sloj s prostorskim prikazom območij. Javnosti so ti podatki dostopni prek spletnega pregledovalnika Natura Viewer (<http://natura2000.eea.europa.eu/#>). Pravna podlaga za vodenje podatkov je v 4(1) členu Direktive o habitatih in 4(3) členu Direktive o pticah. Cilji in struktura podatkov so določeni v izvedbenem predpisu Evropske komisije. Pomembni cilji SDF-a so:

- Komisiji zagotoviti ustrezne informacije za oblikovanje in vzdrževanje usklajenega omrežja Natura 2000 in za vrednotenje učinkovitosti ukrepov pri ohranjanju vrst in njihovih habitatov,
- zagotoviti informacije, ki bodo Komisiji pomagale upoštevati omrežja Natura 2000 pri odločanju o delovanju drugih sektorskih dejavnostih,
- pomagati Komisiji pri izbiri dejavnosti, ki se financirajo v okviru LIFE+ in drugih podobnih finančnih instrumentov (EC 2011).

Da je to mogoče doseči, je potrebna strukturirana in primerljiva oblika podatkov in informacij, ki se zbirajo v enotni podatkovni zbirki od leta 1997. Od leta 2011 se baza vodi samo v elektronski obliki, za izpolnjevanje obrazca pa je na voljo posebno programsko orodje, imenovano SDF Manager.

Komisija na ravni EU uporablja podatke SDF za različne namene, zato priporoča državam članicam redno posodabljanje podatkov na podlagi najboljših razpoložljivih informacij. Leta 2011 je Komisija v sodelovanju s strokovno skupino za poročanje pripravila revidiran SDF.

Namen revizije je bil izboljšati razpoložljivost in kakovost podatkov, ki so pomembni za omrežje Natura 2000. Spodbudila sta jo hitri razvoj informacijske tehnologije za upravljanje podatkov ter večanje razpoložljivosti digitalnih geografskih informacij in orodij za analize. Nekateri deli starega obrazca so bili odstranjeni, odpravljene so bile nekatere pomembne vrzeli in uvedene izboljšave strukturiranja ekoloških informacij (EC 2011).

2.3 SPREMINJANJE DIREKTIV

Omrežje Natura 2000 je namenjeno ohranjanju evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov. Ko je bila leta 1979 sprejeta Direktiva o pticah, je bilo v EU le devet držav članic. Večjih sprememb prilog obeh direktiv Komisija ni napravila od začetka devetdesetih let, zato so na njih tudi vrste, ki so v novih državah članicah pogoste, po drugi strani pa manjkajo nekatere redke in ogrožene vrste ter habitatni tipi. Komisija ni naklonjena brisanju vrst in habitatnih tipov iz prilog, dopušča pa omejeno dodajanje, ki je del postopka pristopa države v EU. Z vsako širitvijo EU imajo države kandidatke možnost, da dodajo evropsko pomembne vrste in habitatne tipe s svojega območja na seznam prilog obeh direktiv. Tako je Slovenija v času pristopnih pogajanj na prilogo I Direktive o habitatih dodala 4 habitatne tipe, na prilogo II pa 8 rastlinskih vrst, 4 vrste rib in 3 vrste nevretenčarjev (Skoberne 2003, Skoberne 2004). V tabeli 1 so povzete spremembe v številu vrst in habitatnih tipov v prilogah direktiv od leta 1992, ko je bila sprejeta Direktiva o habitatih do zadnje širitve EU leta 2013.

Tabela 1: Spremembe števila habitatnih tipov in vrst v prilogah Direktive o pticah in Direktive o habitatih zaradi širitve EU. Leta 1992 je bilo v EU 12 držav članic. Leta 1995 so se pridružile 3 (dve državi sta seznam vrst in habitatnih tipov podali šele leta 1997). Leta 2004 se je EU pridružilo 10 novih članic, leta 2007 dve in leta 2013 še ena (Evans 2012, EC 2013a).

Table 1: Changes in the number of habitat types and species in the annexes of the Birds and Habitats Directives owing to the EU enlargement. In 1992, there were 12 member states in the EU. In 1995, it was joined by three states (two of them submitted the list of species and habitat types as late as in 1997). In 2004, the EU was joined by 10 new member states, in 2007 by two and in 2013 by one (Evans 2012, EC 2013a).

	1992	1995	1997	2004	2007	2013
Direktiva o pticah						
Priloga I	175	182	181	194	194	196
Direktiva o habitatih						
Priloga I	169	178	198	218	231	233
Priloga II	633	639	707	875	897	909

Kljub spremembam prilog obeh direktiv se besedilo direktiv ni bistveno spreminjalo. Večje preverjanje ustreznosti naravovarstvene zakonodaje v EU je Komisija začela v letu 2014 s t.i. Fitness Checkom. V tem postopku želijo med drugim ugotoviti, kako sta Direktiva o pticah in Direktiva o habitatih uspešni in učinkoviti pri ohranjanju vrst in habitatnih tipov, ali sta skladni z ostalo zakonodajo EU ter ali sta ustrezen pravni okvir za varovanje narave v EU. Preučili bodo tudi dodano vrednost, ki jo direktivi prispevata EU. Rezultati bodo znani v začetku leta 2016 (EC 2015a). Na podlagi teh rezultatov lahko pričakujemo tudi večje ali manjše spremembe direktiv oz. smernic za njuno učinkovitejšo izvajanje.

2.4 OMREŽJE NATURA 2000 V EU-28

Leta 2013, po zadnji širitvi EU, je omrežje Natura 2000 obsegalo 26.410 območij s 787.767 km² oz. 18,36 % kopnega v EU ter 2.960 območij z 251.565 km² morskega okolja (tabela 2). Postopek določitve kopnih območij se počasi zaključuje. Potekal je dlje, kot je bilo pričakovano, ter z mnogimi zapleti, kar kažejo številni predsodni in sodni postopki proti posameznim državam članicam. Določitev morskega dela omrežja še ni v zaključni fazi in je eden ključnih izzivov Komisije v politiki ohranjanja biotske raznovrstnosti do leta 2020, ko naj bi bilo omrežje v celoti določeno (EC 2013b, EC 2015b, EEA 2015).

Tabela 2: Število in površina območij Natura 2000 v EU decembra 2013 (EC 2013b)

Table 2: The number and surface area of Natura 2000 sites in EU in December 2013 (EC 2013b)

	Število kopnih območij	Število morskih območij	Površina kopnih območij (km ²)	Površina morskih območij (km ²)
območja po Direktivi o habitatih	22.865	2.292	601.177	210.454
območja po Direktivi o pticah	5.286	987	536.840	130.762
območja Natura 2000 skupaj	26.410	2.960	787.767	251.565

Velik izziv za Komisijo in države članice pa je upravljanje območij Natura 2000 in vzpostavitev ukrepov za ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, ki pa se v nasprotju s procesom vzpostavitve omrežja v mnogih državah članicah šele začena.

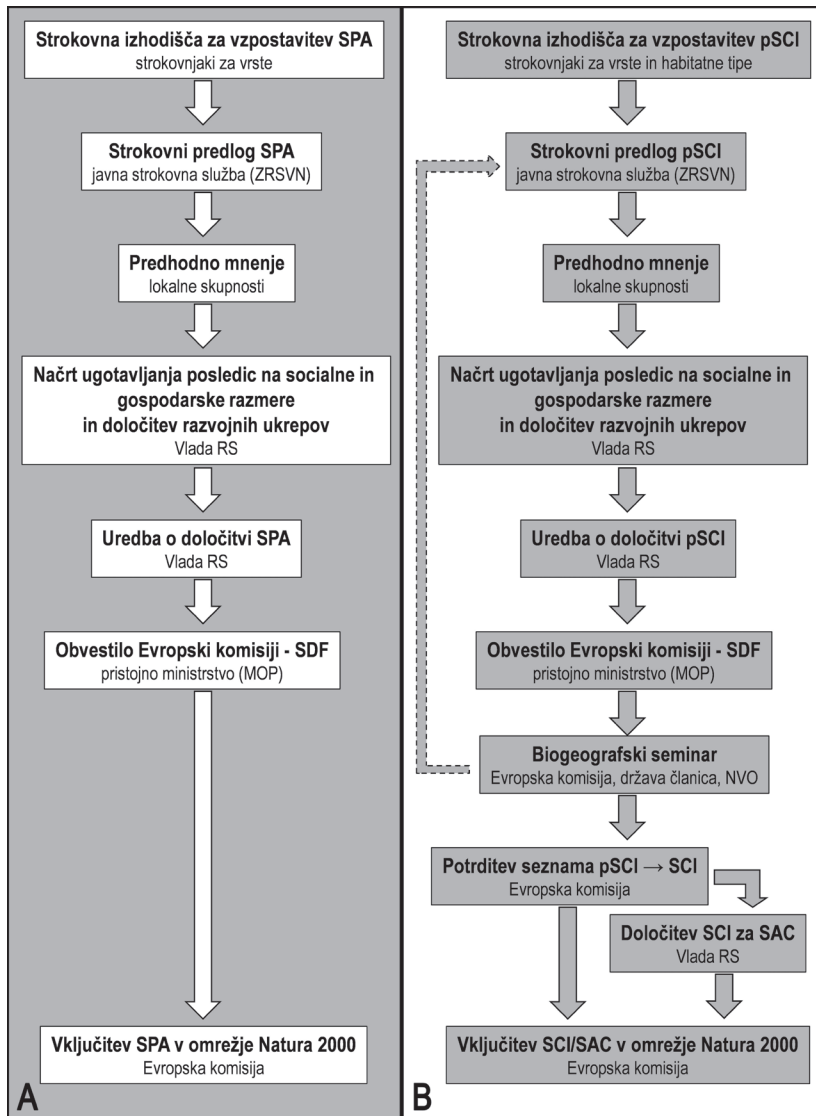
3. NATURA 2000 V SLOVENIJI

V Sloveniji se je proces vzpostavljanja omrežja Natura 2000 začel s pristopnimi pogajanja za vstop v EU, ko je v procesu pristopnih pogajanj Slovenija morala v svojo zakonodajo prenesti tudi Direktivo o pticah in Direktivo o habitatih. EU je od vseh držav kandidatk zahtevala, da ob vstopu v EU podajo predlog območij, določenih po obeh direktivah. Koncept vzpostavljanja ekološkega omrežja, namenjenega celostnemu varovanju vrst in habitatnih tipov z vnaprej postavljenimi cilji, je bila novost v slovenskem naravovarstvu.

Slovenija je intenzivno pristopila k oblikovanju omrežja Natura 2000 v letu 2001, ko se je začelo zbiranje podatkov o vrstah in habitatnih tipih. Pred tem se je s Komisijo pogajala glede dodajanja slovenskih predlogov na priloge Direktive o habitatih ter prenosu obveznosti direktiv v slovenski pravni red. Priprava predloga je potekala v okviru državnega projekta, ki ga je vodilo Ministrstvo za okolje in prostor, sodelovali pa so tudi drugi vladni resorji, strokovne in znanstvene institucije ter nevladne organizacije. Namen projekta je bil pripraviti

strokovni predlog območij Natura 2000 ter ta predlog predstaviti drugim resorjem in javnosti. Ob vstopu v EU je Slovenija Komisiji predložila predlog območij Natura 2000 (Nose Marolt 2005, Skoberne 2003, Skoberne 2004).

3.1 POSTOPEK DOLOČITVE OBMOČIJ NATURA 2000 V SLOVENIJI

Slika 1: Postopek določitve območij po Direktivi o pticah (= SPA – Special Protection Area) (A) in po Direktivi o habitatih (= (p)SCI – (potential) Site of Community Importance, SAC – Special Area of Conservation) (B) ter njihova vključitev v omrežje Natura 2000

Figure 1: The procedure of designating the areas per Birds Directive (= SPA – Special Protection Area) (A) and Habitats Directive (= (p)SCI – (potential) Site of Community Importance, SAC – Special Area of Conservation) (B), and their inclusion in the Natura 2000 network

Formalni postopek določitve območij Natura 2000 se med državami članicami razlikuje, vendar morajo vse države pri tem upoštevati ista načela, s pomočjo katerih dosežejo cilje direktiv. V Sloveniji postopek določitve območij Natura 2000 okvirno opredeljuje 33. člen Zakona o ohranjanju narave (2004), ki povzema 4. člen Direktive o habitatih in 4. člen Direktive o pticah. Kljub temu da morajo biti območja Natura 2000 določena izključno po strokovnih merilih, so v postopek določitve v Sloveniji vpete tudi lokalne skupnosti in Vlada RS. Lokalne skupnosti lahko podajo mnenje o predlaganih območjih, ki ležijo v njihovih občinah, Vlada RS pa sprejme načrt, s katerim se ugotavljajo posledice na socialne in gospodarske razmere ter določijo ustrezni razvojni ukrepi. Vlada s pravnim aktom (uredbo) tudi določi območja po direktivi o pticah in predlagana območja po direktivi o habitatih. Postopek določitve območij Natura 2000 je prikazan na sliki 1.

3.2 DOLOČITEV IN SPREMINJANJE OMREŽJA NATURA 2000 V SLOVENIJI

Slovenija je 30. 4. 2004, tik pred vstopom v EU, sprejela Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), ki je pravni temelj slovenskega omrežja Natura 2000. Tako je določila 286 območij Natura 2000 s skupno površino 7.203 km² oz. okoli 35 % Slovenije. Slovenija je postala država članica EU z najvišjim deležem ozemlja, vključenim v omrežje Natura 2000.

Zaradi podrobnejših tolmačenj ciljev direktive, ugotovljenih nepravilnosti pri prenosu določenih delov direktiv, tehničnih napak, političnih odločitev ter na biogeografskih seminarjih ugotovljenih pomanjkljivosti pri določitvi omrežja Natura 2000 v Sloveniji se je Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) do konca leta 2015 spremenila že šestkrat. Podrobnejši časovni in vsebinski prikaz sprememb je podan v tabeli 3.

Prva večja vsebinska sprememba Nature 2000 v Sloveniji se je zgodila leta 2008, ko so bila na zahtevo Evropske komisije določena območja, ki so po njenem mnenju izpolnjevala pogoje za območja po Direktivi o pticah. Kljub temu da območja pravno formalno niso imela statusa območij Natura 2000, so na njih veljala enaka pravila ravnanja za ohranjanje ugodnega stanja ter preprečevanje slabšanja tega stanja kvalifikacijskih vrst ptic kot na drugih območjih Natura 2000 (Uredba 2008).

Največja vsebinska sprememba omrežja Natura 2000 v Sloveniji po sprejetju uredbe leta 2004 je bila narejena leta 2013. Povod za to je bilo več začelih predsodnih postopkov, ki jih je Evropska komisija sprožila proti Sloveniji zaradi nezadostnega seznama predlaganih območij Natura 2000, ki ga je Slovenija poslala Evropski komisiji. S to spremembo je želela Slovenija v čim večji meri izpolniti zahteve biogeografskih seminarjev iz let 2005, 2006 in 2010, poleg tega pa upoštevati tudi revizijo območij IBA, ki jo je leta 2011 pripravilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS). Tako je Slovenija na novo opredelila 83 območij (78 po Direktivi o habitatih in 5 po Direktivi o pticah, 5 območij je nastalo z razdelitvijo prostorsko ločenih obstoječih območij, 10 območij z združitvijo dveh ali več obstoječih območij, 95

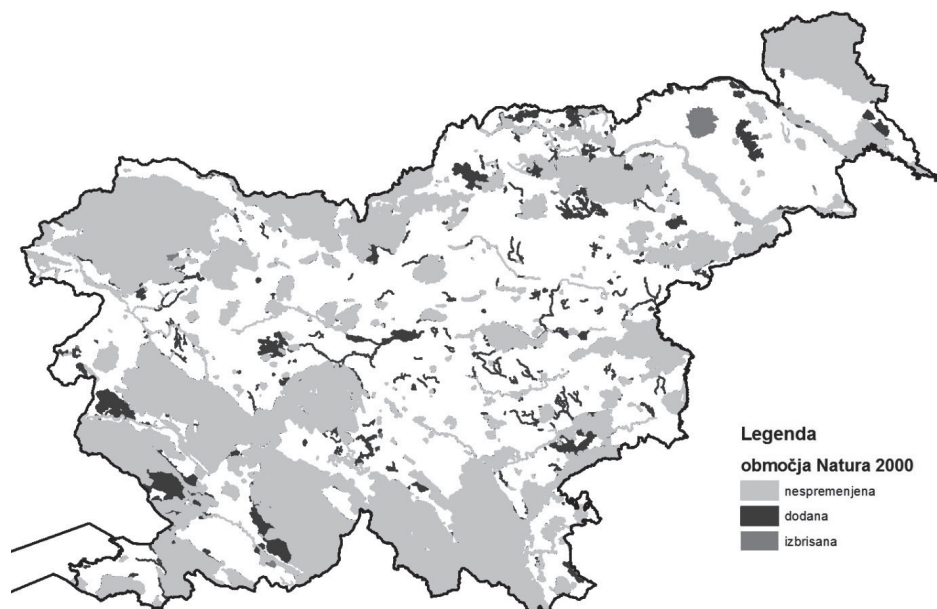
Tabela 3: Časovni prikaz sprememb Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) z navedenimi razlogi za spremembe

Table 3: Temporal display of changes in the Decree on special protection areas (Natura 2000 sites) with the stated reasons for these changes

Datum	Sprememba	Razlog
11. 10. 2004	priloge uredbe (izbrisane nekatere kvalifikacijske vrste in habitatni tipi)	tehnične napake pri določitvi
4. 7. 2007	besedilo uredbe (sprememba 2., 7., 8., 9., 12. in 15. člena ter dodani 13.a, 15.a in 15.b člen)	spremembe na zahtevo Evropske komisije zaradi upoštevanja ekonomskih in socialnih interesov pri določitvi območij Natura 2000 in neupoštevanja nekaterih strokovnih dejstev
5. 5. 2008	besedilo uredbe (sprememba 17. člena in dodan 15.c člen) grafična priloga (dodana območja, predlagana za območja Natura 2000 s strani Evropske komisije)	dopolnitev, ki je bila posledica spremembe uredbe iz leta 2007
3. 2. 2012	besedilo uredbe (sprememba 1., 4., 13, 14. člena ter prehodnih in končnih določb)	popravki, vezani na program upravljanja območij Natura 2000
19. 4. 2013	besedilo uredbe (sprememba 1., 6., 8. in 14. člena ter prehodnih in končnih določb, črtanje 15.c člena) priloge uredbe (dodajanje, izbrisi in spremembe kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, dodajanje novih območij, izbris, združevanje in razdruževanje obstoječih območij, vključno s kvalifikacijskimi vrstami in habitatnimi tipi, spreminjanje imen območij) grafične priloge (dodana nova območja, izbrisana, združena, povečana, zmanjšana obstoječa območja ter tehnični popravki mej obstoječih območij)	popravki, vezani na zaključke biogeografskih seminarjev iz let 2005, 2005 in 2010, odprava tehničnih napak, popravki pregrebo izrisanih mej ob določitvi
predvidoma 30. 10. 2015	priloge uredbe (dodajanje, izbrisi in spremembe kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, dodajanje novega območja) grafične priloge (dodano novo območje)	popravki, vezani na zaključke bilateralnega seminarja iz leta 2013, odprava tehničnih napak

območjem so bile dodane večje nove površine, 3 območja so bila ukinjena (slika 2). Zaradi lažje določljivosti v naravi so bile meje vseh območij tehnično popravljene in izrisane v natančnejšem merilu (1:1000 po DOF). V seznamu kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov

so bile narejene tako vsebinske spremembe (upoštevanje zahtev biogeografskih seminarjev, revizije IBA) kot tehnični popravki (izbris podvojenih zapisov, izbris vrst in habitatnih tipov, ki so bili kot kvalifikacijski določeni na podlagi neustreznih podatkov ali zaradi tehničnih napak) (Petkovšek 2012, Kačičnik Jančar 2012). Te spremembe so številčno podrobneje prikazane v tabeli 4.

Slika 2: Prostorske spremembe območij Natura 2000, narejene leta 2013

Figure 2: Spatial changes in the Natura 2000 sites made in 2013

Naslednja večja sprememba omrežja Natura 2000 v Sloveniji, s katero bo omrežje dopolnjeno na podlagi zaključkov bilateralnega biogeografskega seminarja iz leta 2014, bo predvidoma konec leta 2015. S to spremembo bo omrežju dodano eno manjše območje, v enainštiridesetih območjih, določenih po Direktivi o habitatih, pa bodo dodane nove kvalifikacijske vrste ali habitatni tipi. Odpravljenih bo tudi nekaj tehničnih napak, ugotovljenih po letu 2013, predvsem na gozdnih habitatnih tipih in pri ribah (Petkovšek 2015). Podrobnejši številčni podatki so prikazani v tabeli 4.

Do dokončne določitve omrežja Natura 2000 v Sloveniji lahko pričakujemo še eno vsebinsko spremembo, s katero bodo določena še morska območja Natura 2000 in območja za tiste vrste, ki jih je po zaključkih zadnjega biogeografskega seminarja treba še raziskati. Rezultati raziskav pojavljanja teh vrst bodo pokazali, v kakšni meri je omrežje Natura 2000 v Sloveniji še treba dopolniti.

Po strategiji EU za biotsko raznovrstnost (Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020, 2011) naj bi bilo omrežje Natura 2000 v EU v celoti določeno do leta 2020.

Tabela 4: Podrobnejši prikaz sprememb prilog Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)
 Table 4: A detailed display of changes in the Decree on special protection areas (Natura 2000 sites)

	30. 4. 2004	11. 10. 2004	4. 7. 2007	5. 5. 2008	3. 2. 2012	19. 4. 2013	predvidoma 30. 10. 2015
število območij							
območja po Direktivi o pticah	26	26	26	26	26	31	31
območja po Direktivi o pticah - po mnenju EK	/	/	/	17	17	/	/
območja po Direktivi o habitatih	260	260	260	260	260	323	324
območja Natura 2000*	286	286	286	286	286	354	355
površina območij (km²)							
območja po Direktivi o pticah	4.618	4.618	4.618	4.618	4.618	5.077	5.077
območja po Direktivi o habitatih	6.397	6.397	6.397	6.397	6.397	6.639	6.640
območja po Direktivi o pticah - po mnenju EK	/	/	/	340	340	/	/
Natura 2000**	7.203	7.203	7.203	7.203	7.203	7.683	7.684
število kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov							
ptice***	106	101 (-5)	101	101	101	119 (-12, +30)	119
druge vrste***	114	105 (-9)	105	105	105	114 (+9)	114
habitatni tipi***	57	56 (-1)	56	56	56	60 (+4)	60
število zapisov kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov v SDFu							
ptice***	322	315 (-7)	315	315	315	460 (-72, +217)	460
druge vrste***	902	823 (-79)	823	823	823	1174 (-269, +620)	1192 (-4, +22)
habitatni tipi***	577	535 (-42)	535	535	535	568 (-100, +133)	580 (-16, +28)

* Število območij Natura 2000 ne zajema območij, predlaganih za območja Natura 2000 s strani Evropske komisije.

** Površina območij Natura 2000 je manjša od vsote površin območij po Direktivi o pticah in območij po Direktivi o habitatih, saj se območja deloma prekrivajo. V skupno površino ni všteta površina območij, predlaganih za območja Natura 2000 s strani Evropske komisije.

*** Številke v oklepajih prikazujejo število vrst, habitatnih tipov oziroma zapisov, ki so se odvzeli oziroma dodali z določeno spremembo Uredbe.

3.3 BIOGEOGRAFSKI SEMINARJI

Kot je opisano v poglavju 2.1, z biogeografskimi seminarji Evropska komisija preverja zadostno vključenost vrst in habitatnih tipov iz priloge I in II Direktive o habitatih v omrežje Natura 2000. Slovenija je po določitvi omrežja Natura 2000 leta 2004 sodelovala na treh biogeografskih seminarjih skupaj z drugimi državami članicami, ki so k EU pristopile leta 2004:

- maja 2005 za alpsko biogeografsko regijo v Kranjski Gori (Slovenija) skupaj s Poljsko in Slovaško,
- aprila 2006 za celinsko biogeografsko regijo v Darovi (Češka) skupaj s Češko in Poljsko,
- junija 2010 za morska območja Natura 2000 v Brindisiju (Italija) skupaj s Ciprom, Španijo, Francijo, Grčijo, Malto in Veliko Britanijo.

Zaključki z ocenami vrst in habitatnih tipov vseh treh biogeografskih seminarjev so prikazani v tabeli 5 in so povzeti po Zagamjster (2005), Zagamjster in Skaberne (2006), ETC-BD (2010). Kljub velikemu deležu površine, ki jo je Slovenija vključila v omrežje Natura 2000 leta 2004, je bilo na biogeografskih seminarjih ocenjeno, da je v Naturo 2000 zadostno vključena le okoli polovica vrst in habitatnih tipov (slika 3 A). Po izračunu indeksa zadostnosti² je bilo omrežje Natura 2000 v Sloveniji določeno le 73 %.

Tabela 5: Število vrst in habitatnih tipov po ocenah zaključkov biogeografskih seminarjev 2005, 2006 in 2010
 Table 5: The number of species and habitat types according to the concluding assessments made at the biogeographic seminars in 2005, 2006 and 2010

	Zaključki – ocene (delež)					
	Število vrst / habitatnih tipov	SUF	IN MIN	IN MOD	IN MAJOR	Sci Res
Alpska biogeografska regija						
vrste	80	38 (47,5 %)	20 (25,0 %)	13 (16,3 %)	0 (0 %)	9 (11,2 %)
habitatni tipi	46	35 (76,1 %)	5 (10,9 %)	4 (8,7 %)	0 (0 %)	2 (4,3 %)
Celinska biogeografska regija						
vrste	98	34 (34,6 %)	15 (15,4 %)	41 (41,8 %)	5 (5,1 %)	3 (3,1 %)
habitatni tipi	43	26 (60,5 %)	6 (14,0 %)	10 (23,2 %)	1 (2,3 %)	0 (0 %)
Morska mediteranska biogeografska regija						
vrste	2	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (50,0 %)	1 (50,0 %)
habitatni tipi	3	1 (33,3 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (66,4 %)	0 (0 %)

Evropska komisija je sezname predlaganih območij po Direktivi o habitatih potrdila novembra 2007 za celinsko in januarja 2008 za alpsko biogeografsko regijo (EC 2008a, EC 2008b).

2 Indeks zadostnosti za Slovenijo se računa le za alpsko in celinsko biogeografsko regijo. Vrste in habitatni tipi morske mediteranske biogeografske regije se vključijo v celinsko biogeografsko regijo.

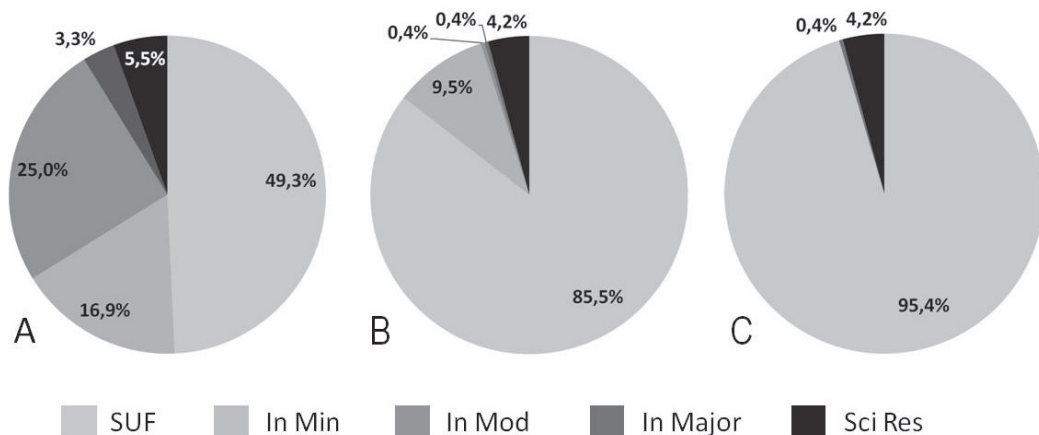
Leta 2013 je Vlada RS sprejela uredbo, s katero je dopolnila Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). S to uredbo je bilo med drugim določenih 78 novih območij po Direktivi o habitatih, v katera je bilo vključenih 47 vrst in 15 habitatnih tipov. 77 območij je bilo razširjenih zaradi dodanih 68 vrst in 17 habitatnih tipov. Napredek, ki ga je s tem dosegla Slovenija pri določevanju omrežja Natura 2000, se je junija 2014 preverjal na bilateralnem biogeografskem seminarju v Ljubljani. Zaključki tega biogeografskega seminarja so prikazani v tabeli 6 in na sliki 3 B. Slovenija je s to spremembo dosegla 85,5% določitev omrežja Natura 2000.

Tabela 6: Število vrst in habitatnih tipov po ocenah zaključkov biogeografskega seminarja 2014

Table 6: The number of species and habitat types according to the concluding assessments made at the biogeographic seminar in 2014

	Zaključki – ocene (delež)					
	Število vrst / habitatnih tipov	SUF	IN MIN	IN MOD	IN MAJOR	Sci Res
Alpska biogeografska regija						
vrste	73	65 (89,0 %)	5 (6,9 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	3 (4,1 %)
habitatni tipi	46	45 (97,8 %)	1 (2,2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celinska biogeografska regija						
vrste	96	76 (79,2 %)	12 (12,5 %)	1 (1,0 %)	0 (0 %)	7 (7,3 %)
habitatni tipi	42	35 (83,3 %)	7 (16,7 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Morska mediteranska biogeografska regija						
vrste	2	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (50,0 %)	1 (50,0 %)
habitatni tipi	3	3 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)

Predvidoma konec leta 2015 bo Vlada RS sprejela dopolnitev uredbe o območjih Natura 2000, s katero bo dopolnila omrežje Natura 2000. Za eno vrsto bo določila novo območje, 8 habitatnih tipov in 15 vrst pa bo vključila v obstoječa območja Natura 2000. Tako se bo delež določenega omrežja Natura 2000 povečal na 95,4 % (slika 3 C). Za določitev preostalih 4,6 % so potrebne še dodatne raziskave vrst, ki bodo pokazale, v kakšnem obsegu je omrežje še treba dopolniti, da bodo tudi te vrste zadostno vključene vanj. Kljub temu da bo za raziskave treba zagotoviti dodatna finančna sredstva in za raziskave nekaterih vrst tudi nove strokovne virov, je lahko omrežje v Sloveniji v celoti določeno do leta 2020, kot to predvideva evropska strategija za biotsko raznovrstnost.

Slika 3: Delež posameznih ocen vseh vrst in habitatnih tipov v obeh biogeografskih regijah po biogeografskih seminarjih 2005, 2006 in 2010 (A), po biogeografskem seminarju 2014 (B) in po predvideni spremembi Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) konec leta 2015 (C)

Figure 3: Share of individual assessments of all species and habitat types in both biogeographic regions after the biogeographic seminars in 2005, 2006 and 2010 (A), after the biogeographic seminar in 2014 (B), and after the envisaged changes in the Decree on special protection areas (Natura 2000 sites) at the end of 2015 (C)

4. ZAKLJUČEK

V drugi polovici 20. stoletja, ko je del evropskih držav dosegel gospodarsko, ekonomsko in socialno blaginjo, se je v javnosti in posledično tudi v politiki vse bolj krepila okoljevarstvena in z njo naravovarstvena zavest. Ljudje so se začeli zavedati, da ima razvoj tehnologij poleg pozitivnih tudi številne negativne posledice. K odpravljanju oz. zmanjševanju le-teh naj bi pripomogle različne mednarodne okoljevarstvene konvencije, ki pa v številnih delih sveta niso nikoli prav zaživele. Ena izmed izjem je EU, ki je s sprejetjem Direktive o pticah in Direktive o habitatih postavila temelje za določitev največje mednarodne mreže ekološko pomembnih območij imenovane Natura 2000. Vendar tudi tu vzpostavlanje omrežja poteka počasi, pod različnimi ekonomskimi in političnimi vplivi. Po skoraj četrt stoletja od začetka vzpostavljanja omrežja le-to še vedno ni povsem vzpostavljeno. V zadnjih letih je proces določanja omrežja dodatno upočasnila gospodarska kriza v EU, ki je varstvo narave spet postavila v ozadje. Gospodarski lobiji v EU skušajo doseči spremembo evropske okoljske zakonodaje in s tem zmanjšati njen vpliv na t.i. razvojne resorje.

Določitev omrežja Natura 2000 je prvi, a še zdaleč ne najpomembnejši korak pri ohranjanju ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov. Kljub temu da je že več kot desetletje tretjina slovenskega ozemlja vključena v omrežje Natura 2000, poročila po 12. členu Direktive o pticah in 17. členu Direktive o habitatih kažejo, da se stanje vrst in habitatnih tipov ne izboljšuje, ali pa se celo slabša. Ključni dejavnik, ki bo prispeval k ohranjanju ali izboljšanju stanja vrst in habitatnih tipov, ni širjenje omrežja z vključevanjem vedno novih habitatov vrst in habitatnih tipov, ampak ustrezno upravljanje z že obstoječimi območji. In pri upravljanju

je Slovenija s sprejetjem Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020 že naredila naslednji korak. V prihodnjih letih bo treba usmeriti več človeških in finančnih virov v upravljanje, da bo to dejansko tudi zaživel v praksi. Ker pa je ohranjanje narave v Sloveniji omejeno tako s finančnimi sredstvi kot človeškimi viri, bo treba nekatere druge naloge, kot je npr. določevanje omrežja Natura 2000, čim prej zaključiti, vire pa prerazporediti na upravljanje omrežja.

5. SUMMARY

Environmental and consequently nature conservation awareness increased in the second half of the 20th century, when people's economic and social status was notably improved. Various international organizations were established, such as IUCN and WWF, which participated in the organization of international conferences on environment and received much attention by the media. The Ramsar convention on wetlands of international importance and Bern convention on the conservation of European wildlife were the basis for the adoption of stricter and more binding legislation at the EU level. In 1979, the European Parliament adopted the Birds Directive, which obligates the member states to designate special protection areas for rare, endangered and migratory bird species. A good decade later, the Habitats Directive was put to effect, which incorporates measures for strict protection of species referred to in Annex IV and demands designation of special areas of conservation for habitats and species of the European Community concern. The areas designated in accordance with both directives constitute the Natura 2000 network, which is the largest network of protected areas in the world.

The procedures concerning designation of the areas according to the Birds Directive and Habitats Directive indeed differ from each other, but must be based on professional and at a given time known as well as publicly accessible data on species and habitat types. Owing to the unjustifiable observance of various economic and social requirements in the designation of Natura 2000 network, the procedures runs slow in several member states and often involve pre-litigation and legal procedures. The assessment of sufficient inclusion of species and habitat types in the Natura 2000 network takes place at biogeographic seminars. The conclusions adopted at these seminars are obligatory for EU member states, which are obliged to supplement the Natura 2000 network in compliance with them. The degree of sufficient inclusion of species and habitat types into the network is measured by the European Environment Agency with the Natura Barometer. The majority of member states have already designated over 90% of the network, which comprises almost 30,000 areas with a total surface area of over one billion km² of the territory of EU member states.

In the process of accession negotiations, Slovenia was obliged to implement the Birds and Habitats Directives into its legislation. The procedure of designating Natura 2000 sites is generally defined in Article 33 of the Environmental Conservation Law. Before the process of

designating Natura 2000 sites, Slovenia was granted certain changes to be made in Annexes I and II of the Habitats Directive. To Annex I, 4 habitat types were added, and 8 plant and 7 animal species to Annex II. Upon its entry into EU in 2004, Slovenia proposed 286 sites or 35% of the country's surface area as the Natura 2000 network. At the biogeographic seminars in 2005, 2006 and 2010, it was assessed that the first Slovenian proposal was inadequate. Into the network, only 50% of species and habitat types of European concern were adequately included. This is why some major substantive amendments were made in the Slovenian network in 2013 upon several incipient pre-litigation procedures by the European Commission against our country. 83 sites were defined anew, 5 sites were formed through division of the spatially separated existing sites, 10 sites through amalgamation of the existing sites, to 95 sites larger surface areas were added, while 3 sites were abolished. At both existing and new sites, new qualifying species and habitat types were added. Thus a great deal of requirements made at biogeographical seminars was taken into consideration, as well as revision of IBA sites, which was made in 2011. With this change, the share of adequately included species and habitat types into the network was increased to 85.5%. Next major substantive change is envisaged for 2015, when a new Natura 2000 site will be designated, while 8 habitat types and 15 species will be included as qualifying species into the 41 existing sites. Thus the share of adequately included species and habitat types into the Natura 2000 network will be increased to 95.4%. For the rest of the species, a research into their occurrence will have to be carried out, with the obtained results serving as a basis for the final designation of the Natura 2000 network in Slovenia.

The European biodiversity strategy envisages that the Natura 2000 network in EU will be fully designated by 2020, which is 20 years later than planned at the beginning. Apart from inadequately prepared proposals by member states, the delay in designating the network was also contributed by the great changes taking place within the EU (EU enlargement, structural changes, economic crisis ...) and worldwide.

The Natura 2000 network designation is only the first step in the preservation and improvement of the status of species and habitat types of European concern. By adopting the Natura 2000 sites programme in the 2015-2020 period, Slovenia made a step forward in the network management. Only adequate management will retain favourable conservation status of species and habitat types, which we are protecting with the network and EU biodiversity at the same time.

6. VIRI

1. Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic. (1979). Ur. l. ES L 103, 25.4.1979
2. Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. (1992). Ur. l. ES L 206, 22.7.1992
3. Dudley, N. (ur.) (2008): Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. IUCN, Gland, Switzerland. <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAPS-016.pdf> (9. 4. 2015)
4. EC (1997): Criteria for assessing National Lists of pSCI at Biogeographical Level Hab (97/2 rev. 4 18/11/97). European Commission. http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/crit (5. 7. 2015)
5. EC (2008a): Odločba Komisije z dne 13. novembra 2007 o sprejetju prvega posodobljenega seznama območij, pomembnih za skupnost, za celinsko biogeografsko regijo v skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS. Uradni list Evropske unije L 012: 383-677
6. EC (2008b): Odločba Komisije z dne 25. januarja 2008 o sprejetju prvega posodobljenega seznama območij, pomembnih za skupnost, za alpsko biogeografsko regijo v skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS. Uradni list Evropske unije L 077: 106-160
7. EC (2011): Izvedbeni sklep Komisije z dne 11.7.2011 o obliki informacij za območja Natura 2000 s pojasnili. Evropska komisija, Bruselj. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2011:198:FULL&from=SL> (5. 7. 2015)
8. EC (2013a): Changes to the annexes of the Habitats directive due to the Accession of Croatia. European Commission . <http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Changes%20HD-Croatia.pdf> (7. 7. 2015)
9. EC (2013b): Natura 2000 Barometer. European Commission. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm (27. 5. 2015)
10. EC (2015a): Fitness Check of EU Nature Legislation (Bird and Habitats Directives). European Commission. http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm (7. 7. 2015)
11. EC (2015b): Natura 2000 network. European Commission. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm (15. 4. 2015)
12. EEA (2009): Designated areas (CSI 008) – Assessment published Mar 2009. European Environment Agency. Copenhagen, 17 str. <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/designated-areas/designated-areas-assessment-published-mar-2009> (30. 6. 2015)
13. EEA (2015): Natura 2000 data – the European network of protected site. European Environment Agency. Copenhagen. <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura-5> (15. 4. 2015)

14. ETC/BD (2010): Marine mediterranean seminar – Brindisi, 16 June 2010. Draft conclusions. Paris. 6 str.
15. Evans, D. (2012): Building the European Union's Natura 2000 network. *Nature conservation* 1: 11-26
16. European Communities (1973): Declaration of the council of the European Communities and of the representatives of the Governments of the Member States meeting in the Council of 22. November 1973 on the Programme of Action of the European Communities on the environment. Official Journal of the European Communities, No C 112/2. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:41973X1220&from=EN> (21. 4. 2015).
17. European Communities (2006): Nature and biodiversity case. Ruling of the European Court of Justice, Luxembourg. 134 str. http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ecj_rulings_en.pdf (15. 6. 2015).
18. Hinterstoisser, H. (2010): Evropsko omrežje biogenetskih rezervatov. V: Najpomembnejši instrumenti na temo »Ekološka omrežja na območju Alp«. Cipra AlpMedia. www.alpine-ecological-network.org/pdfs/341_sl/at_download/file+%&cd=3&hl=sl&ct=clnk&gl=si (9. 4. 2015)
19. Kačičnik Jančar, M. (2012): Obrazložitev predloga sprememb priloge 2 – poglavje 1 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Zavod RS za varstvo narave. Ljubljana. 43 str.
20. Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020. (2011). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244#text> (21.9.2015)
21. Nose Marolt, M. (2005): Natura 2000 v Sloveniji. Zavod RS za varstvo narave. Ljubljana. 24 str.
22. Paavola, J. (2004): Protected areas governance and justice: Theory and the European Unions Habitats Directive. *Environmental Sciences* 1: 59–77 https://www.researchgate.net/publication/248906915_Protected_Areas_Governance_and_Justice_Theory_and_the_European_Unions_Habitats_Directive (6. 7. 2015)
23. Papp, D., C. Tóth (2007): Natura 2000 Site Designation Process with a special focus on the Biogeographic seminars. Ceeweb, Budapest. 36 str. http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/biogeo_booklet_2007.pdf (26. 5. 2015)
24. Petkovšek, M. (2012): Obrazložitev predloga sprememb priloge 2 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Zavod RS za varstvo narave. Ljubljana. 219 str.
25. Petkovšek, M. (2015): Obrazložitev predloga sprememb prilog Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Predlog sprememb 2015. Zavod RS za varstvo narave. Ljubljana. 206 str.
26. Rauschmayer, F., A. Berghöfer, I. Omann, D. Zikos (2009): Examining processes or/and

- outcomes? Evaluation concepts in European governance of natural resources. Environmental policy and governance: 141-147 https://www.researchgate.net/profile/Felix_Rauschmayer/publication/229865224_Examining_processes_and_outcomes_Evaluation_concepts_in_European_governance_of_natural_resources/links/0fcfd50a373761ca76000000.pdf (6. 7. 2015)
27. Skoberne, P. (2003): Natura 2000 – del vseevropskega ekološkega omrežja. V: Gozdarska politika zavarovanih območij – zbornik ob posvetovanju. Gospodarska zbornica Slovenije. Ljubljana: 65-78
28. Skoberne, P. (2004): Strokovni predlog za omrežje Natura 2000. Proteus 66(9-10): 400-406
29. Skoberne, P. (2008): Vzpostavljanje omrežja Natura 2000 v Sloveniji po vstopu v Evropsko unijo. Proteus 70 (8): 342-352
30. Skoberne, P. (2010): Natura 2000 – Network for nature and people. V: Social responsibility and current challenges 2010: Nature and humans. 5th international conference – conference proceedings. Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, Maribor <http://www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irdo-2010/images/3-1-3-skoberne.pdf> (6. 7. 2015)
31. Specht, R. (2010): Konvencija o ohranjanju evropskih naravnih življenjskih združb in naravnega življenjskega prostora (Bernska konvencija) V: Najpomembnejši instrumenti na temo »Ekološka omrežja na območju Alp«. Cipra AlpMedia. www.alpine-ecological-network.org/pdfs/341_sl/at_download/file+&cd=3&hl=sl&ct=clnk&gl=si (9. 4. 2015)
32. Uredba o dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). (2008). Ur. l. RS 43/08
33. Zagmajster, M. (2005): Pregled končnih odločitev Biogeografskega seminarja – Alpska regija, z vključenimi NVO stališči. Kranjska Gora, 30. – 31. 5. 2005 http://www.umanotera.org/upload/files/Natura%202000/AlpskiBiogeogrSeminar_zakljucki.pdf (12. 5. 2015)
34. Zagmajster, M., B. Skoberne (2006): Pregled končnih odločitev Biogeografskega seminarja – Celinska regija, z vključenimi NVO stališči. Darova (CZ), 26. – 28. 4. 2005 http://www.umanotera.org/upload/files/Natura%202000/AlpskiBiogeogrSeminar_zakljucki.pdf (12. 5. 2015)
35. Zakon o ohranjanju narave. (2004). Ur. l. RS 94/04 – uradno prečiščeno besedilo

Matej PETKOVŠEK

Zavod RS za varstvo narave, Osrednja enota

Tobačna ulica 5

SI – 1000 Ljubljana, Slovenija

matej.petkovsek@zrsvn.si